

НАРИСИ З ІСТОРІЇ

ПАМ'ЯТАЄМО НАШИХ ВЧИТЕЛІВ!

«Успіх слід вимірювати не стільки положенням, якого досягла людина в житті, скільки тими труднощами, які вона пододала, досягаючи успіху»...

Б. Вашингтон

Вчитель... Його роль у житті кожної людини важко переоцінити. Дійсно, вдумайтесь: у кожний вагомий період життя поруч з нами завжди є людина, яка готова дати пораду і необхідне наукове та життєве спрямування - ми можемо лише запевняти себе та інших в особистій самостійності та виключній життєвій мудрості. Вчитель, як близька людина, явно чи скритно, але завжди поряд з нами - хоча б допоки ми готові вчитися...

Вчитель у житті людини відіграє 4 основних функції: визнання, заохочення, спів дія та розширення наших можливостей. Завдяки життєвому досвіду, тільки Вчитель серед інших талантів знайде саме ту індивідуальну «родзинку», той напрямок, який у подальшому здатен розвиватися та удосконалюватися. Вчитель підтримує внутрішні сили, здатні підняти людину, коли та вже готова опустити руки. На шляху до успіху Вчитель завжди поруч. Підбадьорюючи нас, він «піднімає нашу стелю», крок за кроком допомагає досягати мети, яка здавалася нам недосяжною. Вчителем є фахівець у школі чи в університеті. Ним може бути колега по роботі чи рідна людина, якій ми довіряємо і яка любить нас та завжди готова допомогти.

Можна ще продовжувати перераховувати та вивчати функції Вчителя, розмірковувати про відмінності його від наставника, але інколи людина так і не зустріне свого Вчителя, і тоді ним стає саме життя. І тоді залишається покладатися тільки на свою інтуїцію, а навчання проходить болісно і деколи радикально.

А надалі я хочу продовжити свої роздуми на прикладі Видатних Особистостей – корифеїв науки і практики Буковинського державного медичного університету.

На однойменній сторінці з нагоди 70-річчя Буковинського державного медичного університету на сайті наукової бібліотеки відкрито сторінку, на якій представлено інформацію про 42 видатних особистостей, які в різні часи працювали на базі нашого навчального закладу.

Із історії... Восени 1944 року закінчилися бойові дії на території Буковини. Наркомат охорони здоров'я у серпні 1944 року звернувся до Ради Народних Комісарів УРСР із проханням поновити діяльність 2-го Київського медінституту з передислокацією його в місто Чернівці, яке майже не зазнало руйнувань під час бойових дій і мало всі необхідні умови для розташування та забезпечення повноцінної діяльності вищого медичного навчального закладу. Архівні документи засвідчу-

ють, наскільки не просто було за умов ведення війни поновлювати діяльність інституту. Але з цим складним завданням з честю справилися і зробили вагомий внесок у справу підготовки медичних кадрів та розвиток медичної науки на Буковині видатні науковці тих років, такі як завідувачі кафедр, професори:

– **Савенко Сергій Миколайович**, який у квітні 1945 р. був призначений завідувачем кафедри нервових хвороб і працював до 1973 р. (з 1973 по 1976 рік – науковий консультант кафедри).

Під керівництвом доктора медичних наук, професора С.М. Савенко виконано і захищено 4 докторських та 26 кандидатських дисертацій. С.М. Савенко був талановитим неврологом та вченим, наукові інтереси якого охоплювали майже всі розділи неврології. Кафедра, якої він був заступником, зараз носить його ім'я.

– **Туркевич Микола Гарвасійович** - з 1956 по 1970 рік працював завідувачем кафедри анатомії людини. Ним була створена перша на Буковині школа анатомів-ембріологів. Під його керівництвом було захищено 2 докторських та 8 кандидатських дисертацій.

– **Новіков Микола Павлович**, засновник кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії, працював завідувачем з 1946 по 1960 рік. Під його керівництвом захищено 5 кандидатських дисертацій.

– **Теодор Людвіг Борисович** - очолював кафедру акушерства та гінекології з 1948 р. по 1963 рік, був одним із засновників цієї кафедри та керівником 1 докторанта та 13 кандидатів медичних наук.

– **Шінкерман Наум Мойсейович** - засновник кафедри патологічної анатомії, працював завідувачем з 1945 по 1969 рік. Був першим на Буковині організатором прозекторської роботи у всіх її напрямках. Під керівництвом професора Шінкермана Н.М. були підготовлені й захищені 6 докторських та 8 кандидатських дисертацій.

– **Закривидорога Степан Петрович**, засновник кафедри фармакології, очолював її з 1946 по 1967 рік. Під керівництвом професора Закривидороги С.П. підготовлено та захищено 3 докторських та 8 кандидатських дисертацій.

– **Калина Георгій Платонович** - очолював кафедру мікробіології, вірусології та імунології з 1947 по 1955 рік, підготував 8 кандидатів наук, які стали відомими вченими на теренах Радянського Союзу.

– **Щупак Натан Борисович** очолював кафедру

факультетської терапії з 1949 по 1966 рік. Ним проведена значна робота з організації навчальної роботи, під його керівництвом захищено 2 докторські та 14 кандидатських дисертацій. З 1994 року в Буковинському державному медичному університеті засновано щорічну студентську стипендію ім. проф. Н.Б.Щупака.

– **Радзіховський Борис Леонідович** з 1945 по 1964 рік працював завідувачем кафедри очних хвороб, був засновником та організатором цієї кафедри. Ним була проведена величезна робота з організації офтальмологічної служби та зниження очної захворюваності на Буковині. Під керівництвом

проф. Радзіховського Б.Л. захищено 1 докторська та 9 кандидатських дисертацій.

Саме ця когорта науковців під керівництвом директорів Д.С. Ловлі (1945-1951) і М.Б. Маньковського (1951-1954) започаткувала діяльність медінституту в перші десять років існування у м.Чернівці.

Ловля Дмитро Сергійович – директор Чернівецького медичного інституту впродовж 1945-1955 рр. був талановитим організатором, керівником визначного багаточисельного колективу, уважним до його потреб і запитів, сердечним і чуйним по відношенню до кожного співробітника. Він мав винятковий талант дослухатися до кожного – чи до професора, чи до студента - вчорашнього солдата. Поза увагою не залишалися неопалювальні навчальні приміщення і студентські гуртожитки, побут і матеріальні труднощі.

Високий авторитет Дмитра Сергійовича Ловлі в колективі Харківського медичного інституту сприяв тому, що до Чернівецького медичного інституту разом з ним перейшли працювати багато вчених з Харкова: Олена Іларіонівна Самсон, Галина Антонівна Троян, Володимир Кузьмич Патрагій та інші представники харківської медичної наукової школи. Дмитро Сергійович працював на посаді директора медичного інституту до грудня 1950 року.

Після його виходу на заслужений відпочинок у 1951 році Міністерство охорони здоров'я України призначило на посаду директора Чернівецького медінституту 37-річного **Микиту Борисовича Маньковського**, який очолював заклад до 1954 року.

Без сумніву, в нього був природний дар організатора і вченого-клініциста. Незважаючи на молодий вік, за його плечима вже був великий організаційний досвід. Під його керівництвом нового змісту набуває клінічна підготовка молодих лікарів, виробнича практика, впроваджуються реконструктивні хірургічні втручання.

М.Б.Маньковський, у тісній співпраці з практичною охороною здоров'я, організовує епіде-

міологічні наукові експедиції в передгірські та гірські райони області. І завжди його слово було вагомим, поради були доречними, висновки виваженими.

Наші корифеї – порядні, цілеспрямовані, високопрофесійні лікарі, більшість з яких пройшли випробування війною і, незважаючи на вік, не зупинялися на досягнутому. Вони проводили наукові пошуки, захищали дисертації, писали монографії, користувалися великим авторитетом і повагою серед студентів.

Життєвим кредо професорів Гржебіна Зіновія Наумовича, Венцківського Михайла Каспаровича, Новикова Миколи Павловича, Ловлі Дмитра Сергійовича, Гладкова Олександра Олександровича, Хенкіна Валентина Львовича, Кіршенבלата Якова Давидовича, Касько Ювеналія Семеновича, Юхимця Олексія Дем'яновича та багатьох інших була впевненість, що сама щоденна науково-практична діяльність включає в собі найвищу нагороду. Необхідно діяти, створювати, вступати у боротьбу з життєвими обставинами, перемагати їх – саме у цьому радість людського життя.

Корифеї науки університету, навіть після війни, після репресій та арештів, які, здавалося, неможливо пережити і пробачити, повернулися до життя і роботи. Вони знали, що від усіх неприємностей, від усіх бід порятунку можна знайти тільки у роботі, і тоді запас надії в серці людини – невичерпний.

Яскравий приклад: дивовижна людина, надзвичайно талановитий науковець, автор 15 монографій, 15 навчальних посібників, 29 методичних рекомендацій та інформаційних листів, завідувач кафедри нервових хвороб та психіатрії 1981-1992 рр. (з 1992 року - професор кафедри) Чернецький **Василь Кирилович**. Під час війни у складі 1-го Українського фронту він брав участь у жорстоких боях на території України, Румунії, Польщі та Німеччини. Спочатку як командир відділення протитанкової роти, а потім - мінометник. За звільнення Польщі був нагороджений двома орденами: «Вітчизняної війни» та «Червоної Зірки».

13.02.1945 р., у день оточення м. Бреслау Василь Кирилович був важко поранений. Впродовж 7 місяців він лікувався в госпіталі м. Тбілісі, а згодом був мобілізований. Півтора року рана не загоювалася, тому Василь Кирилович був визнаний інвалідом Вітчизняної війни II групи з втратою працездатності. Не дивлячись на такі суворі випробування, у 1946 році Василь Кирилович Чернецький вступає до Одеського медичного інституту, після закінчення якого розпочинає лікарську діяльність.

За воєнні заслуги та багаторічну успішну наукову і лікарську діяльність професора В.К. Чернецького було відзначено 24 урядовими нагородами, в т.ч. – 5 орденами та 19 медалями.

Ще одна неймовірна подія сталася в житті Василя Кириловича у листопаді 2011 року. На сайті «podvignaroda. ru» він побачив інформацію з військового архіву про його участь у боях з німецькими загарбниками 1941 - 1945 рр., у т.ч. в електронному варіанті накази про його нагородження бойовими орденами і медалями. Яке ж було здивування, коли він прочитав наказ про нагородження «Орденем Слави» за останній бій 13 лютого 1945

року під Ротсюрбеном, де він разом з побратимами знищив укріплення ворога і де його було важко поранено. Цей орден так і залишився в архіві, напевне, вважаючи його мертвим. Але нагорода знайшла героя, але нажалі, вже посмертно.

Орден Слави та посвідчення радником російського консульства у Львові В.В. Басинським передані дружині – Нінель Василівні

Портрет Василя Кириловича Чернецького, орден Слави та посвідчення

Надзвичайні піднесення та гордість викликає у серцях читачів бібліотеки БДМУ віртуальна виставка до Дня Перемоги, яка представляє нариси та фотодокументи зі сторінок сайту «Корифеї науки БДМУ». (<http://medlib.bsmu.edu.ua>)

Ветерани війни – корифеї науки БДМУ

Проступають сльози і прокидається почуття патріотизму і вдячності до людей, які здійснили великий подвиг в тяжкі воєнні 1941-1945 роки. Тому молодь завжди повинна пам'ятати про людей, які подарували нам мирне життя. Ці видатні люди відносилися до покоління, яке не думало, як стати щасливими. Вони лише думали, як стати гідними цього щастя...

Яскравий приклад спадкоємності поколінь - зміна керівників кафедри анатомії Буковинського державного медичного університету.

Професор **Малішевська Вікторія Антонівна**, навчаючись у Харківському

медичному інституті, була ученицею всесвітньо-відомого професора Синельникова Р.Д. - автора «Атласу анатомії людини» і під його керівництвом у 1952 році успішно захистила кандидатську дисертацію. У 1956 р. Вікторія Антонівна переїжджає в

м. Чернівці і спочатку працює господарським асистентом на кафедрі анатомії людини в медінституті. Своєю діяльністю вона багато корисного зробила для якісного забезпечення навчального процесу.

У 1967 році під керівництвом проф. Туркевича Миколи Гарвасійовича Вікторія Антонівна успішно захистила докторську дисертацію і в цьому ж році була переведена на посаду професора кафедри анатомії людини, а у 1970 році посіла посаду завідувача кафедри анатомії людини, на якій працювала до 1986 року. Її учнями були: професор Круцяк В.М., професор Проняєв В.І., професор Ахтемійчук Ю.Т. та професор Макар Б.Г. Всі вони певний час працювали завідувачами кафедри анатомії людини та кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії, продовжуючи навчати та виховувати молодих вчених наступних поколінь. У 2000 році Вікторія Антонівна Малішевська повертається на посаду завідувача кафедри анатомії людини, щоб підтримати та підготувати ще трьох молодих пошукачів. Вікторія Антонівна розпочала працювати над темами дисертаційних робіт. Працювала зяття і зосереджено, ходячи між грою об'єктивних тенденцій і суб'єктивних факторів, між сумнівами та надіями, між затуханням і сподіванням... У своїх наукових роздумах вона – неперевершена, увесь свій професіоналізм намагалася передати нам – учням... «Вона для мене була і залишається сяючою зорею, яка освітлює шлях всім, хто живе біля неї...» - так зазначив в своєму «Слові подяки Вчителю» теперішній завідувач кафедри анатомії топографічної анатомії та оперативної хірургії професор **Слободян Олександр Миколайович**. І справа Вчителя живе і вдосконалюється у науковій та педагогічній діяльності його учнів подальших років. Залишилися його наукові праці, музей та студентська іменна стипендія. І портрет на стіні робочого кабінету на кафедрі, яка носить ім'я засновника – професора Туркевича Миколи Гарвасійовича.

І нехай люди не можуть вічно бути живими, після таких Вчителів залишаються учні, які продовжують його справу. А щасливою людиною буде той, чие ім'я наступні покоління завжди будуть пам'ятати. Сьогодні студенти, які навчаються в Буковинському державному медичному університеті, повинні пам'ятати про своїх Вчителів та колег з минулого, їх наукові праці та наукові здобутки. Пам'ятати те, що з погляду сьогодення вже може здаватися загальновідомим, але в ті роки було предметом складних наукових пошуків та рішень.

Пам'ять про такі славетні постаті, як проф. Ельберг В.О., проф. Татаренко Н.П., проф. Тео-

дор Л.Б., проф. Маліс Г.Ю., проф. Гудзенко П.М., проф. Сокол О.С., проф. Самсон О.І., проф. Пісько Г.Т., проф. Клочкова Л.С. та інші повинні залишатися в умах і серцях тих, хто працює і навчається в нашому університеті. Адже, за вислівом М. Рильського, «...хто не шанує видатних людей свого народу, той сам не годен пошани».

Саме тому впродовж багатьох років співробітники наукової бібліотеки БДМУ проводять науково-пошукову роботу. Ми зосереджуємо свою увагу на вчених, які пройшли свій яскравий славетний життєвий шлях, у повній мірі виконали свій професійний обов'язок, і життя підтвердило вагомість і фаховість їх наукових досліджень.

Нариси про корифеїв науки БДМУ мають узагальнюючий формат, який вміщує: портрет вченого, коротка вступна частина про життєвий та науковий шлях, науковий доробок, список підготовлених кандидатів та докторів науки, фотографії в колі колег, друзів, під час роботи конференцій, симпозіумів, публікацій, статті-спогади колег та учнів, а також, фотогалерею з сімейних альбомів.

Слід відзначити, що біографічний жанр –

дуже цікавий напрямок історико-бібліографічних робіт, який на даний час активно розвивається. Величезний інтерес до біографічних праць та активізація біографічних досліджень в Україні за останні роки робить все більш актуальними проблеми інформаційно-бібліографічного забезпечення цього напрямку вітчизняної науки, а використання сучасних технологій надає можливість вирішити цю нагальну проблему на якісно новому рівні. Робота з наповнення сторінки на сайт наукової бібліотеки БДМУ (<http://medlib@bsmu.edu.ua>) «Корифеї науки БДМУ» продовжується.

Від цієї науково-пошукової роботи в душах співробітників бібліотеки домінує задоволення та відповідальність за виховання у наступних поколінь почуття поваги та вдячності до своїх Вчителів. Молодь повинна знати, що в нас живуть праця, сили тих, хто жив до нас. Нехай же, у свою чергу, наступні покоління підтримують здобутки нашої праці, піднімуть на найвищий щабель наукові і практичні результати професорсько-викладацького складу Буковинського державного медичного університету - лише у цьому випадку буде достойно виконано наше призначення!

В.І.Цимбал

*Директор наукової бібліотеки
Буковинського державного медичного університету*